

bljana) v prispevku Videotekst bo spremenil našo informiranost (str. 173-175).

Sašo Finžgar in Tone Kovač (Ljubljana) v članku Komunikacijski sistem messenger (dostop do podatkov kjerkoli, kadarkoli in koderkoli) (str. 177-179) predstavljata zanimivo možnost komuniciranja med računalniki na daljavo in to takrat, ko predvidevamo, da so vzpostavljeni optimalni pogoji.

Marjan Antončič (Ljubljana) se v referatu z naslovom Varstvo zaupnih podatkov (str. 181-187) dotakne nadvse občutljive teme varovanja zaupnih podatkov. Na primeru Ministrstva za notranje zadeve predstavi nekatere konkretne rešitve tega problema.

O drugi dimenziji varnosti podatkov pa razpravlja Vladimir Sokolov v referatu Varnost ter zanesljivost postopkov elektronskega arhiviranja dokumentov (DIP) (str. 189-204). Pri tem pa ugotavlja, da je varnost in zanesljivost teh sistemov enaka podobnim, npr. mikrofilmu, poněkod pa jo celo prekaša.

Problemi zaščite intelektualne lastnine produktov razvoja informatike (str. 205-210) je naslov prispevka dr. Dušana Verbiča (Ljubljana). Avtor je izpostavil predvsem probleme avtorskih pravic, njih strukture, obseg in čas trajanja.

Zadnji referat avtorja mag. Venčeslava Šmona (Ljubljana) nosi naslov Varni prenos sporočil (integriteta sporočila, elektronski podpis) (str. 211-221). V članku so izpostavljeni postopki za zagotavljanje oziroma preverjanje integritete poslanih ali sprejetih sporočil preko različnih telekomunikacijskih servisov.

Kljub temu, da je zbornik namenjen v prvi vrsti informatikom, lahko tudi arhivski strokovni delavci najdejo v njem zanimivo branje. Ob tem pa se bralcu nehote utrne misel o kompleksnosti varovanja in hranjenja produktov sodobne informacijske tehnologije, ki jo v tem trenutku le delno obvladujejo nekateri ozko specializirani strokovnjaki. Interdisciplinarni pristopi (informatika, arhivistika, fizika, kemija, ...) dajejo realno možnost reševanja tovrstnih problemov. Po drugi strani pa se iz tega zbornika vidi, kako slabo sta arhivska teorija in praksa povezani z drugimi vedami. Pojmov kot so »arhiva« namesto »arhiv« nikakor ne smemo pripisovati pomanjkanju znanja informatikov s področja arhivske terminologije, prej premajhni angažiranosti arhivskih strokovnih delavcev na tem področju, ali celo preslabo oblikovanim arhivskim strokovnim izhodiščem pri reševanju tovrstnih problemov.

Miroslav Novak

Vladimir Sunčič, Komisije za agrarne operacije 1885-1945. 2. del: L-S, Ljubljana, 1992

Arhiv Republike Slovenije je v okviru serije inventarjev izdal drugi del inventarja Komisije za agrarne operacije, ki ga je za objavo pripravil Vladimir Sunčič. Druga knjiga se nadaljuje s paginacijo iz prve knjige in obsega strani 495-910. V knjigi je objavljen popis arhivskega gradiva, zbranega v 698 dosjejih, oštevilčenih od številka 796-1494, to je od črke L (Lačja vas) do črke So (Soviče II). Arhivsko gradivo navedenih dosjejev je shranjeno v 78 arhivskih škatlah.

Knjigo sestavljata dva dela in sicer: strani 495 do 501 vsebujejo seznam sodnih okrajev z agrarnimi operacijami, strani 503 do 910 pa obsegajo popis dosjejev z opisom naslovov agrarnih operacij in popisom ohranjenega arhivskega gradiva obravnavane agrarne operacije. Pri pregledu popisov gradiva posameznih dosjejev moramo ugotoviti, da ne gre le za 698 dosjejev, temveč za nekaj več dosjejev, ker je v nekaj dosjejih zbrano gradivo dveh dosjejev, kar je tudi razvidno iz samega opisa. Taki primeri so npr. pri dosjeju pod zaporedno številko 839 Lipniške planine, v okviru katerega se nahajajo spisi dosjeja RU 293/15 in spisi dosjeja NU 19/1915; ali dosje številka 895 Mala Ligojna I, II s spisi RU 368/1921 in spisi RU 369/21; dosje številka 1098 Petrovče II s spisi RU 176/28 in spisi dosjeja Kpl 139/39.

V zvezi s seznamom sodnih okrajev z agrarnimi operacijami je treba posebej opozoriti na sodne okraje Čabar in Jastrebarsko. Oba sodna okraja se nahajata v republiki Hrvatski. Kar zadeva sodni okraj Čabar je treba poudariti, da je sodni okraj Čabar do leta 1931 spadal pod tedanjo Dravsko banovino. Sodni okraj je bil z razmejčitvijo po reki Kolpi razdeljen na dva dela; ozemlje na levem bregu Kolpe je ostalo v okviru Dravske banovine, ozemlje na desnem bregu pa je bilo leta 1931 vključeno v Savsko banovino. Agrarne operacije, ki so navedene v okviru sodnega okraja Čabar, se nahajajo na levem bregu Kolpe in so vseskozi spadale pod Dravsko banovino oziroma pod republiko Slovenijo. Tu gre za agrarne operacije, navedene pod zaporednimi številkami od 1042 do 1045 in se nanašajo na Osilnico I. II. RU 174/08, RU 682/31; Osilnico - Sela RU 683/31; Osilnico - Sela - Podvrh - Strojčiči - Križmani RU 405/22. V okviru sodnega okraja Jastrebarsko, ki je tudi v okviru republike Hrvatske, se nahaja agrarna operacija pod zaporedno številko 928 Malinci - Sekulić s spisi RU 775/34 in se po vsebini nanaša na generalno in nadrobno delitev skupnih zemljišč. Spisi te agrarne operacije so prišli od

Ministrstva za gozdarstvo na Bansko upravo Dravske banovine, le-ta pa jih je odstopila Komisiji za agrarne operacije. Agrarna operacija Malinci - Sekulić zadeva zemljišča, ki so danes v republiki Hrvatski, spisi pa se nanašajo tudi na lastnike in udeležence iz republike Slovenije, konkretno iz Metlike, Drage, Brezovice pri Metliki in Malega Lješča pri Metliki.

V drugi knjigi je največ arhivskega gradiva v dosjeh, ki imajo abecedno in številčno registraturno oznako, zlasti abecedno oznako RU (razdelba, ureditev); več dosjejev ima še abecedno oznako NU (natura užitki) PL (planine), nekaj pa jih ima oznako ZL (zložbe-komasacije) in MEL (melioracije). V drugi knjigi naletimo še na oznako L (nanaša se na odkup rezervatnih lovišč v Savnici) pod zaporedno številko 1412. Nadalje so še spisi dosjeja zaporedna številka 1098 pod abecedno oznako Kpl Petrovče II. Oznako Kpl je treba še razrešiti. Dosjejev, ki imajo samo numerično registraturno oznako in brez registraturne oznake je okoli tretjina.

Arhivski fond Komisije za agrarne operacije v Ljubljani vsebuje najpomembnejše arhivsko gradivo - zgodovinski vir za proučevanje zgodovine urejanja strukture zemljišč in agrarno-premoženjskih razmerij. Dokumentira nam postopno razkrojevanje srenj, skupne vaške zemljiške lastnine in prehajanje skupne zemljiške lastnine tako imenovanih »gmajn« in srenjeskih pašnikov ter tudi planin v last posameznih posestnikov. Popis vsebuje dragocene podatke o udeležencih pri posameznih agrarnih operacijah. Ti podatki so še posebej dragoceni z vidika sedanjega uveljavljanja zahtevkov po denacionalizaciji leta 1947 razlaščenih zemljišč agrarnih skupnosti, s čemer je bila takrat slovenskemu kmetijstvu, zlasti pa še udeležencem - solastnikom in upravljalcem zemljišč agrarnih skupnosti prizadejana nepopravljiva škoda. Danes so zemljišča agrarnih skupnosti, zlasti tista v nižinskih predelih, v glavnem že pozidana, v težje dostopnih predelih in v planinah pa zanemarjena in neoskrbovana, ponekod pa tudi že pozidana ter so prišla v last novih lastnikov. Ko se sedaj vrši boj za denacionalizacijo zemljišč agrarnih skupnosti, postaja arhivsko gradivo Komisije za agrarne operacije še posebej aktualno in se bo na osnovi arhivskega gradiva navedenega fonda pomagalo pri uveljavljanju denacionalizacije zemljišč agrarnih skupnosti; možna pa bo tudi rekonstrukcija posestnega stanja nekdanjih agrarnih skupnosti.

Z ozirom na sedanje aktualne gospodarske in družbene razmere se Arhivu Republike Slovenije priporoča, da čimprej objavi še tretjo knjigo popisa arhivskega gradiva Komisije za agrarne operacije in bo s tem približal dragocene zgodovinske vire uporabnikom, zlasti tistim, ki uveljav-

ljajo svoje zahteve po denacionalizaciji leta 1947 razlaščenih zemljišč agrarnih skupnosti. Z objavo celotnega popisa gradiva Komisije za Agrarne operacije bo zaključeno večletno strokovno delo Vladimirja Sunčiča na tem obsežnem fondu.

Peter Ribnikar

Občinska središča v obdobju 1814-1961 na območju sedanjih občin Ajdovščina, Nova Gorica in Tolmin, Pokrajinski arhiv v Novi Gorici, Nova Gorica 1991, 61 strani

Pokrajinski arhiv v Novi Gorici je pomladi 1991. leta izdal 61 strani obsegajočo publikacijo z naslovom Občinska središča v obdobju 1814-1961, katere avtorji so Metka Nusdorfer-Vuksanovič, Jurij Rosa in Lilijana Vidrih-Lavrenčič. Ideja za njeno izdajo se je porodila ob pobudah za novo organizacijo lokalne uprave. Pregled preteklih dogajanj na tem območju bi utegnil biti vsem odgovornim in zainteresiranim koristen pripomoček.

Publikacija na kratko pokaže razvoj lokalnih Upravno-teritorialnih enot (občin) na območju, ki jih danes pokriva Pokrajinski arhiv v Novi Gorici (občine Ajdovščina, Nova Gorica in Tolmin) od leta 1814, ko je bila po francoski zasedbi naših krajev ponovno vzpostavljena avstrijska uprava, pa do leta 1961, ko je bila tu izvršena zadnja upravno-teritorialna sprememba. V pristojnosti občin in njenih organov se avtorji ne spuščajo.

Osrednji in najobsežnejši del publikacije predstavlja seznam vseh krajev, ki so se v obravnavanem časovnem obdobju pojavili kot občinska sodišča. Sedeži občin so razvrščeni po abecednem redu in sicer za vsako od sedanjih občin posebej. Podatki o vsakem občinskem središču so razdeljeni v tri ločena obdobja: od 1814 do 1850, od 1850 do 1947 in od 1947 dalje. Tako lahko o kraju izvemo kdaj je bil središče občine ter kdaj in v katero občino je kraj sodil, ko sam ni bil sedež občine. Podatki so sicer na videz suhoparni, a pregledni. Do njih je avtorje vodilo večletno delo pri obdelavi arhivskih fondov upravnih organov, zakonodaje in literature. Bralcu, ki bi želel več podatkov, je na voljo seznam zakonodaje in literature. Kdor pa bi želel proučevati tudi gradivo občinskih fondov, lahko prvo orientacijo o njegovi obranjenosti, obdobju, količini in ustanovi, ki ga varno hrani, najde v sumarnem pregledu, ki je prav tako sestavni del publikacije.

Vlasta Tul